

**Nauicula siue speculum fatuoru[m] Prestantissimi
sacraru[m] literaru[m]**

Geiler von Kaysersberg, Johannes

Argentorati, 24. Jan. 1513

31 Custodientiu[m] vxores (Huet narren) Nole. Vxorem cognato ad
custodie[n]du[m] tradere: socrui aut ancillule custodia[m] vxoris
[com]mittere: semetipsum custode[m] [con]stituere: letitias co[m]es ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70346)

Turba. XXXI XI

missima: fatuus g esset q ideo putaret diutius duratur lumen qd clare lucet: cū tñ paz supsit sepi. Ita z tu etate tuā mensurato nō fm vi uacitate animi/q eadē est (vt tibi videt) iaz qnquagenaria qualis erat vigenaria: sed sumenda fm sepum annoz/qd tibi plane paucū z cursum est. Exultat ad hec vba adolescēs: plurimū (inqt) sepi habeo: paz absumptū est: vir viginti anni pterierūt: supsunt multi. Sed cogita o frater/q extinguet lumen nō solū ad deficientiā sepi/ied etiā ad flatus facile venti aut leuem emūgentis tactū/etiā si multū sepi supsit: imo paz sepi psumpto. Itaqz etiā tibi timēdū ē de extinctōe vite tue nō minus qz seni: z neqz pfidendū qntūlibet iuueni etiā infanti vnus diei sup vite lōgitudine: qm extinguit videmus mox natos ex utero: imo z in utero. Rogemus dñm.

Feria. iij. post Iudica. iij. Aprilis:

Stultoz infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euangelium.

Tricessimā pma turba stultoz est: custodiētū vxoꝝ. (Hic narrē) Qui putāt se p suā vanā custodiā feminas cobibere ab adulterijs. Possunt autē dinosci septē nolis.

Prima nola est: vxorē cognato ad custodiēdū tradere. **T** Sūt fatui q putāt vxoꝝ suas tūc tutas/cū eis aliqū p sanguineum aut affinē p custode deputauerint/q tñ eam p̄us stuprat: Quod si nō credis: audi qñ z vbi h factū est. Elytē nestre marit⁹ ei⁹ Agamemnon cognatū suū custodē pfecit: quē tñ ad p̄cubitū p̄mū allerit: quo facto machinata est in mortē mariti. Vide Iuuenalē. S; qd forēs accersio: Non longe est Amon/q sororē suā Thamar deflorauit. Dic hystoria. ij. Re. xij. In nūc z p̄menda vxorē tuā fratribz z patribz/aut alijs p̄sanguineis z cognatis: z puta te bñ custodiuisse.

Secunda nola est: socrui aut ancillule custodiam vxoris cōmittere. Putasne o fatue/qz pp̄ illas dimittet vxor impudica luxuriā suā: putas qz si libidini paruerit/z eā dep̄benderit vel socrus vel ancilla: p̄festim ad te curret te aduocās/vt videas aut scias: Plane sciunt ancille tacere: Sciūt z socrus/matres videlz vxorū nedū tacere z dissimulare/sed z crimina talia pulcherrimis technis obtegere. Si nō vis credere/audi qd legit de qdam mercatore. Qui cū fessus rediisset z lectū p̄ q̄cte p̄tereret: ancia vxor/qz amicū sciebat stantē post lectū: quid ageret nesciebat: subiūrit socrus: Noli inq̄t o filia lectū sternere p̄usqz marito ostēdamus lintheamen qd interitū fecim⁹. Extēditqz lintheamen/tenens vna cauda/alterā filie p̄buit ad extendendā: q̄ an faciē mariti p̄tensio/abijt p̄cus: laudauitqz marit⁹ opificiū. Bñdicamini inq̄t q̄ estis hui⁹ artis tā expte. At ille: Scim⁹ z alia multa pulchriora/q si cupias videre cito p̄habim⁹. B̄ mō decept⁹/lecto strato q̄euit lassus.

Tertia nola est: seipm custodē p̄stituere. Sūt q̄ nemini p̄fidūt/s; ipi. **V**

Custodientiū vxores

domi manent/ & vxores retinēt apud se: neq; pmittūt ad ecclās aut sermōnes ire: sed die festo dū alie honeste matrone diuinis intendūt/ ille domi cogunt tenere capita maritorū in gremijs. *D* fatue nō putas tu q; habeas nolas: habes: nihilominus decipieris si placuerit. Sed ita fieri posse/ de multis vnū pducā exemplū de q̄dam/ q̄ etiā ad colūnaz ligata vix decepit. Nempe cū vir hospitiū recepisset quēdā eremitā/ iussit eūdem bñ pcurari ab vxore. Discedēte igit̄ viro/ fecit vxor eius vocari amasiū: q̄ veniens iussus est in ostio domus expectare donec vocaret̄. Interim redijt paterfamilias: vidēs igit̄ cum quē suspectum habebat in ostio domus/ vxorē colūne alligauit/ iuitq; dormitū: amasio hō expectate/ vxori barbitōsonis psuasit illa/ vt absoluedo se in eius loco seipam ligaret donec rediret ab amasio. Interim excitatus a somno paterfamilias vocauit vxorem suam. At vxor barbitōsonis rīdere nō audebat. Surrexit igit̄ vir/ puocatus q; nō rīdebat: amputauit ei nasum dicēs: Nūc affer in xeniū amasio tuo. Rediēs at̄ vxor ab amasio/ vidēs q; nasum vicine sue abscissum: absoluens eā/ seipam loco suo religauit: modū inueniēs q̄ viro psuadebat/ deū miraculose nasū ei restituisse/ in signū inocētie sue &c. vide latī^o i pabol' antiq. c. ij.

Quarta nola est: letitias cōes vxori recedere. Sunt q̄ putāt si faueant vxorib; vt ad publica iuuia & alia vadāt/ minus efficiant̄ libidinose: eia inqunt si domi manerēt/ maḡ scupiditate carnis incādescerēt ad expellēdas q̄ fantasias eā dimitto ad societates. *D* stulte & qn̄ cris sapiēs: Est ne h̄ remediū ptra calozē accedere ad ignē: Accede ad ignem hūc/ & calefces plus satis: ait Terē. Prius calet vxor/ dimitte eaz & feruescet. Quid aliud sunt illi publici puent^o q; estuaria/ q; rogi vatriaz faculaz sulphure illitaz: q; b; psona ornata illita ē facula: & se mutuo ad luxuriā incēdūt/ visu/ tactu/ colloquijs. Mira fatuitas: d̄t vxor: caleo: & tu ais/ vade q̄ ad ignē & frigesces. Facis vt q̄rat letitias cōmunes: & tibi pculdubio cōes senties tristitias.

Quinta nola: letitias spēales offerre & introducere. Sūt q̄ ne cogātur vxores ad spectacula coia dimittere/ introducūt socios aut socias p p̄solatōe vxorū ne tedio afficiant̄: & introducūt clericos & monachos socios & sanguineos/ vt colludāt/ p̄fabulent̄/ iuuēt/ choreas puulas exerceāt: & h̄mōi vanitatib; eoz vxorib; nitunt̄ varias p fugādo tedio p̄solatōes adducere: nesciētes q; frustra fiūt oia. Utinā saperēt & inteligerēt nō hūc/ sed aliū esse vxorū p̄seruādi castitatē modū. Putantes em̄ socios esse suos/ stupratores sunt vniq; vxorū introducti.

Sexta nola est: singularē letitiā administrare. Sunt q̄ cōes & spēales letitias vxorib; negāt: sed ipimet volūt p̄stare carnalia: & eis ad nutū parēt in oī voluptate/ & vltra q; thoz^o immaculat^o maritalis pariatur. Sed frustra sic custodire se sciāt: nō h̄ modo satiabunt̄. Silēs sūt gallinis tales libidinosē: q; etiā si aceruū tritici añ se habuerit/ & in co

Reterint ino grana an rostrz posita assumunt/sed pedibz verrunt ad ea q
inferius sunt grana. Quid multa: Dicit sapiens/q tria sunt q satari
no pnt: z quartu nunqz dt sufficit. Prover. xxx.

Septima nola est: vestes z clenodia ad voluptate oem peurare/z
oime qd liber admittere (Alle murwillé gynné yn gestatté) Hoc mes
dio putat se posse vxores a malis pnerere. Sz pleriqz decipiunt: qz ex
vna licentia ad maiore habeda accedunt/ita vt tade putet qcuqz liber
licere. Copesceda est g ronabilr in eis talis insolentia. Lego de qda fe
mina/cui⁹ insolentia marit⁹ ei⁹ copescuit h mo. Vehementer vxor eius
amore cuiusda sacerdotis ardebat: vñ psuluit matre qdnā faciudum
suaderet: nisi em sacerdote hmoi potiret/morti appropincret. Q, ma
ter vtiqz honesta audies/sanu filie psiliu dederat. Arbore (inqt) cupisti
marito charissima in horto state defecata in igne mittito: qd si eq tute
rit/feret z illud: qd psiliu diligeter excoqbat. Clemes igit marit⁹ arbore
ardete vidēs dissimulat: hinc aiata vxor intetu suu psecutura sibi spe
ras/matre denuo psuluit. Cui mater: q certior sis/h sedm attentare
debes: catellu marito charissimu studeas interficere: qd factu marit⁹
denuo tulit. Un forti⁹ aiata vxor retulit matri: z qd nuc faciudu psule
ret scire cupies. Aut mater: Aggredere eu tertio h medio: cu ad puuio
um viros sibi charos z venerabiles mutauerit/mefale cu oibz suppo
sitis clauibz ad terra trabas: qd si tulerit/feret pculdubio z illud. Hoc
facto/tosore vocat marit⁹: q ei⁹ obediēs pcepto manibz z pedibz vxori
sanguine minuebat: post qua minutodem vxor sedata nunqz sacerdoti
memor decetero: qz mal⁹ sanguis fuerat emissus. Et qd g faciemus:
nuqd p digitos respiciat: No frat: h em eet alia fatuitas: de q crastina
dicem⁹: sz h fac: puideas tibi de alio custodiendi mo z custodibz. Q da
custodes z ponā eos. Accipe frater. Prim⁹ custos est timor dñi. Hic
fidelissim⁹ custos vxoris tue: si qdē timor dñi expellit pctm/g adulterz. **Z**
Ubi hic custos an ianuā stat/oia in pace sunt: z vbi h extrusus fuerit
aut abactus/factū est z ois alia frustra erit custodia. Plane nisi dñs
custodierit ciuitate/dico ego vxore: frustra vigilat q custodit ea. Cui
stodiebat Susanna h custos/ne stupraret a senioribz: o (inqt) melius
est mihi incidere in manus qz zc. Et vbi pducam (inquis) hunc custo
dem: magna mercede eu habere velle. In domo dñi/in templo eius: il
lic pducit: eo duc vxore tuā. Audiat pdicationem mane p qdragesimā
qndie/silr p annu diebz festis: ibi audiet pctoz z adulterij detestatio
nem/ vutu castitatis z aliaz laudē/ sz glöse sint mulieres pbc/z qz ig
nominiose adulte. Fac viuat in domo honeste: fm timore dñi ambu
let ipa cum tota familia: pudica loquat vba: neqz patiaris vt familia
lascina sifac: piteat crebro/ pmunicet/honeste vestiat/oia fm legem
dñi. Secundus custos est amicitia z tractatio. Fac diligas vxorem
tuā sicut corpus ppriū/sicut Lbius cccam. No habeas ea vt ancilla/sz

Custodientium uxores

sociā. Non litigio eū fatiges indefinēter die ac nocte: serua ei fidem: nō ad alias accede. Cōica ei bona: nō q̄ in zuitijs tu/ ip̄a cum pueris in miserijs delitescat: tu des ruct̄ p̄ crapula/ ip̄a gemit̄ pre media. Nec dulcis cohabitatio nō pua erit bone vxoris custodia: cūq; videlz audi erit crepitationē ianuā gaudeat te adueniente: nō tremat sicut ad aduē tū insanientis. Tertus custos est hospites nō introducere. Si ha vxor est/ cum nullo sibi maior q̄ tecū est voluptas z iucūda societas: dī mitte foras diabolū: nō est opus vt impingat̄ parietib; al̄s nouit vesnire in edes: vt vulgo dici solet: Qui murē in pera/ scerpētē in sinu/ ignem in gremio tenet/ malos habet hospites. De iude. ca. z si iudez is. Sz pare⁹ (in q̄s) appellaret (ein zucher/ ein schmyrtzler/ ein schmoro tzer) Mel⁹ est frater vt sordid⁹ appelleris q̄ cucul⁹ effictaris (weger ist ein schmyrtzler in sein bus/ dan buetē froembd eyer v̄f. Quart⁹ custos vxorē nō educere. Si fidelis est vxor vt diri/ nullibi magis gaudet q̄ esse tecū z suis pueris. Scis quē animū repositēs o vxor postz q̄ de spectaculis redieris: nō cura si ex hoc despiceris: meli⁹ est qd̄ salua tue vxoris honestate despiciaris/ q̄ meretricē habeas cū applausu z arrisione riualiū. Sed rumpent focij fornacē z fenestras/ si vxorem ire nō pmiserō. Facilius fornax q̄ vxor reformari poterit. Quint⁹ custos/ vxorē nemini laudare. Sūt stulti q̄ laudāt vxores suas. Est vulgatū puerbiū: q̄ vxorē suā laudat z ppositū/ vellet ea sibi auferri (wer sein fraw vnd kumpft lobt der kem ir gern ab) Candaulus (de q̄ Herodorus) cui dā vxorē suā nudā ondit/ z inde ab eodē fuit cognita. Noli q̄ ostēdere aut laudare: si em̄ dixeris: O habeo vxorē pulchrā/ pb̄a: is q̄ audit si nouit qz adultera est/ mox te p̄tēmet z irridebit vt cuculū/ q̄ te putas habere castā. Si nescit/ tū qz pulchra est vt adultera fiet conabit. Tace q̄ neq; laudaueris eā/ neq; vitupaueris corā talib; O etiā si hos posuero custodes/ timeo qz nihil efficiā. Qui vxorē custodit (est vulgatū puerbiū) arat littus/ laterē lauat/ aquā in fontē d̄fert. Facili⁹ est esse pastore locustaz/ aut pulicū in vanno ad solē expositos rum/ q̄ custodire vxorem. Esto q̄ his custodib; casta nō manserit: tu em̄ rōnabilr qd̄ in te est fecisti: in culpa nō es: habebis qd̄ r̄ideas corā deo z hoib;. Et am̄ nō tūc tibi patiētia necessaria est/ cogitās q̄ tu neq; p̄mus neq; vltim⁹ q̄ impudicā z adulterā habuit vxorē: memineris qz etiā maximi ex p̄ncipib; tales habuere vxores. Quos si scire volueris/ legito Frānciscū Petrar. lib. ij. ca. xxj. de remedio fortune aduersē: z te cū suis dicitis solare. Rogemus.

Feria. iij. post Iudica. iij. April. Festū Amb: o.

Stultoz infinitus est numerus. Eccl̄s. j. Euāgelium